

■ Majdnem olyan ez a vidék, mint Magyarország. Trianon után süthették ki rá, hogy körös-körül saját magával határos. Akármerre fordulunk is a hajdani Rákóczi Tsz földjén, mindenfelé Rákóczi Tsz-t találunk. A Tápai réten is Rákóczi lett a Tiszatájból, és Rákóczi névre hallgat a marosleleiek szövetkezete is. Az országra, persze, csak neve szerint hasonlít, mert a vele határos két másik Rákóczi talán ükapáik ükapja idején se tartozott hozzájuk.

Kicsike volt mindig az algyői, a megyében a legkisebb, összesen ötszáz hektárral, ennél fogva mindig fenyegette a veszedelem, hogy egyesítik valamelyik másikkal, anélkül, hogy a nevén változtatniuk kellett volna, de mivel az övek mindig megállt a lábán, miközben a többi erősen lengedezett a viharokban, egészen mostanáig megúsztá.

Csikós Mihály tehát az, akivel a hajdani téveszmajor kapujában összetalálkozunk. Tiszatázzuk először, ez már valóban algyői föld, ennek volt utód-elnöke, miután Parónai János nyugalomba ment, egészen addig, amíg el nem úszott alóla a szövetkezet. Beinvitált bennünket a hajdani irodaépületbe, mert az még áll, bár összesen egy szobája van használatban.

■ Szintén vitéz?

– Az én apám cseléd volt, nem vitéz, de nem nagyon vitézkedik itt már senki. Ha jól tudom, a megszüntetés kezdetekor már aktív korú vitézünk egy se volt. Az első világháború után fejenként tíz holdat kapott minden vitézi rangot szerzett parasztember.

■ **És képes volt ezért kiköltözni ide, a világ végére? Hány kilométerre van ide a falu?**

– Tízennyolcra. Lele is, Tápe is tízre esik csak, de Algyő Algyőhöz tartozik. Nem idegenbe ment azonban senki,

A Rákóczi Tsz utolsó elnöke. (Fotó: Enyedi Zoltán)

Algyő, hol vagy?

Minimenkó vitézei

mert mindnek volt itt már tanója, egyszerűen hozzámérték a tíz holdat. Akinek mégse volt, mert egy-kettő ilyen is akadt, az épített rá. Az egyesüléssel pedig úgy voltunk. Tápe inkább velünk akart egyesülni, és nem Váshellyel, de minek egyesültünk volna egy ráfizetéses szövetkezettel? Tehenészként kezdtem én, aztán írásként lettem, a végén pedig elnök.

■ Most pedig?

– Táppénzen vagyok.

■ **Senkinek nem irigylem a táppénzt, harag se legyen belőle, de hogyan van az, hogy a legtöbb elnök azonnal rájön, nagybeteg, amikor kicsúszik alóla a szék?**

– Ne kívánja ezt az állapotot. Azt nem tudom, más hogyan van vele, de nekem gyomridegem van. Idegileg kibuktam. Vissza vagok rendelve vizsgálatra. Azt mondhatná, füstöm magamat, ha elkezdene sorolni, az a rengeteg her-

cehurca, amivel egy szövetkezet szétszedése jár, mennyire tönkreteszi az embert.

■ Miért kellett szétszedni?

– Mérleghiányosak lettünk sorozatban. Sajnos, nem a mi hibánkból.

■ **Autóbalesetknél szokták mondani: nem a látási viszonyoknak megfelelően vezetett.**

– Sok mindennek mondták már a szövetkezetet, de autónak még nem. Minden téveszlejtőre került, és igen kevés tudott csak megkapaszkodni.

■ **A tévesz elúszott. De mi lett a tagokkal? Őket nem lehet szétszedni.**

– Mindenki visszakapta a földjét, már azon dolgozik, vagy kiadta bérbe. Én is úgy bérelek, és gépeket vettem.

■ A géphez nem beteg?

– Itt van mellettem a fiam, mindenben ő segít.

■ **A tagok örülnek az önállóságnak?**

– Azt hiszem, rosszabb ne-

kik kint, mint bent volt. Az első évben mindjárt úgy elvert bennünket a jég, totálkárosok lettünk, amit viszont utána vetettünk, a rettenetes csapadék tette tönkre. Rengeteg kölcsönt vett föl mindenki, hogy el tudjon indulni, a bérleteket fizetnünk kell, de hogy miből, senki nem tudja. Minimenkó fizetést se kapunk, ez a baj.

Minimenkó? Még ezt se hallottam.

– Volt egy vikendtelünk, az már biztosan nem marad meg.

■ Szóljon, ha verik a dobót.

– Szólok. Még a tévének is. Csúnya világ lesz itt, attól félek.

Kísért a múlt. A nem tudom, hány évszázados cselédlelkűség. Bejön egy asszony, egyedül ő van még státusban, és első dolga, hogy figyelmeztessen bennünket: ha a szövetkezetéről egyetlen mondatot is le akarunk írni, hívjuk föl a főlzámolóbiztost. Megköszönjük a szíves figyelemzését, de nem hiszük, hogy a volt elnök rendőri fölügyelet alatt lenne, és gyám nélkül ne nyilatkozhatna saját életéről, tehát most se fordulunk sehoval. Barátságos arcot mutat később, és nagyszerűen beszélgetünk tovább. Elmondja, Szegedről költöztek ki, két gyermekük van, a kisebbik Algyőre jár iskolába, busszal, a nagyobbik Szegedre, kismotorral. Drága a busz, a motor valamivel olcsóbb, bár amióta a kompra fizetniük kell, naponta egy százat oda-vissza, meg a motor, a benzin, meg a törődés. Marhát, birkát, disznót tartottak, de mindbe jól bele-tenyereltek.

– Bitang világ ez, higgyen nekem!

■ Mégse akar elmenni innen senki?

– Amit összekapartak az emberek, nem akarják itthagyni. Ha kihúznák a lábukat, mindent ellopának.

(Folytatjuk.)

Horváth Dezső

■ Halasi határőrök '93-ban A jótékonysági illeték hatása

A kiskunhalasi Határőr Igazgatóságtól kapott tájékoztató szerint decemberben a déli szakaszon 217 személlyel szemben kellett eljárniuk jogellenes cselekmény miatt. Mintegy 200-an próbáltak illegálisan átjutni, ebből 19 fő sikerrel is járt. Az állampolgárság szerinti összetételt tekintve túlnyomórészt jugoszlávokkal akadt dolga a Határőrségnek, ezenkívül 8 bolgárral és 5 románnal szemben jártak el.

Az úgynevezett határrenddel

összefüggő eseményeket tekintve, Mórahalom térségében egy jugoszláv állampolgár 300 méter mélységben területértést követett el, hárman pedig áttévedtek hozzánk. Decemberben csökkent a hazánkba érkező menekültek száma, összesen 33-an jöttek. Közülük ötven ideiglenes védelmet kaptak, a többiek továbbutaztak Nyugat-Európába.

Az elmúlt hónapban az igazgatóság kirendeltségein 2 millió 204 ezren 6005 ezer

járművel lépték át a határt. Az előző év időszakához viszonyítva, a személyforgalomban 86 százalékos, a járműforgalomban 82 százalékos növekedés tapasztalható, ez részben magyarázható az ünnepek előtti élénk bevásárlóturizmussal. A kis-Jugoszláviában bevezetett „jótékonysági illeték” hatására januárban lényegesen csökkenni fog, csökkent a beutazók száma, és ezzel összhangban a várakozási idő is. A hétvégeken azonban szá-

molni kell a Nyugat-Európába visszautazó vendégmunkások megjelenésével, ezért ilyenkor kisebb-nagyobb torlódás, várakozás is elképzelhető az átkelőknél.

A Határőr Igazgatóság nemcsak a decemberi adatokat, hanem az egész esztendőét is összegezte. Tavaly 3170 személlyel szemben jártak el, ebből 2924 illegális határátlépési kísérletét sikerült megakadályozni. A határátkelőkkal 18 millió 687 ezer 289 útlevelet és 5 millió 208 ezer 243 gépjárművet ellenőriztek. Összesen 8066 menekült érkezett hazánkba, közülük 7737 tovább utazott tőlünk.

V. F. S.

■ **Nem sokan irigyelhetik professzor urat, hiszen az akadémiai intézetekről mostanában két dolog jut az ember eszébe: kevés a pénz, nincs még törvény; mik a tervei?**

– Tudományos terveim nem lehetnek, hiszen a főigazgató kezében nincs kutatásra költendő pénz, tehát döntési joga sincs; a kutatók, vagy kutatócsoportok pályázatok útján jutnak hozzá a kutatások finanszírozási eszközeihez, tehát ők döntenek arról is, milyen témákkal foglalkoznak. A főigazgató pillanatnyilag az intézet fennmaradásáért, a túlélésért harcol. A tudományfinanszírozás rendje az elmúlt években átalakult, az intézet belső elosztási rendje ezt csak részben követte; így aztán az a leg-sürgetőbb teendő, hogy megpróbáljuk a költségvetés belső elosztásának egy új rendjét bevezetni.

■ **Tudomásom szerint a költségvetés összege nem felel az úgynevezett alapellátás költségeit, ezért a tudományos kutatásra nyert pénzekből kell elvonni; ezután többet, mint eddig?**

Az intézet megmaradása a tét Az SZBK új főigazgatója: Venetianer Pál

– Inkább azt mondanám, nyilvánvalóbbá kell tenni, mire elég a költségvetés és mire nem. Az elvileg kívánatos helyzet az lenne, hogy a költségvetés biztosítaná az alapellátást, vagyis a dolgozók bérét, az intézet működési költségeit, az infrastruktúrát; még valamennyit a kutatásra is fordíthatnánk ebből, a többit pedig a pályázati rendszer biztosítaná. Csakhogy ez nincs így. A jelenlegi költségvetésünk akkor sem lenne elegendő az intézet fenntartására, ha senki semmit nem csinálna... Ezért az intézet a különböző forrásokból a kutatásra szerzett összegek bizonyos százalékát elvonja – alapellátási célokra. Elképzelhető, mennyire nem tetszik ez a kutatóknak. Kiváltképpen a jelenlegi gazdálkodási struktúrában nem is lehet világossá tenni, voltaképpen mire megy el a kutatástól elvont pénz.

■ **És ha ez világossá válik,**

Venetianer Pál a budapesti orvosegyetem Orvosi Vegytani Intézetében kezdte kutatói pályáját; ennek akkori vezetője, Straub F. Brúnó lett az MTA Szegeden létesített kutatóintézetének alpitő főigazgatója, s fiatal munkatársát is Szegedre hívta: Venetianer Pál 1971. januárja óta az SZBK kutatója. 1979-től a Biokémiai Intézet igazgatóhelyettese volt, 1984-től pedig az elmúlt esztendő végéig az igazgatója. 1975-ben nyerte el a biológiai tudományok doktora fokozatot, 1987 óta a Magyar Tudományos Akadémia levelező tagja. 1981-ben Akadémiai Díjban, 1985-ben Állami Díjban részesült. Fő kutatási területe a molekuláris biológia, ezen belül is a génműködés szabályozása és a génszabályozás. Interjúnk az SZBK újonnan kinevezett főigazgatójával tegnap készült.

akkor nem fog annyira hiányozni?

– Mindenképpen meg kell tudni mondani, pontosan mire elég a költségvetés, s erre kell redukálni az alapműködést – ha nem kapunk több pénzt. Ez azt jelentheti, például, hogy mondjuk az áramdíjat nem tudjuk a költségvetés részének tekinteni, tehát a kutatóknak a tudományos munkára nyert

pénzekből kell kifizetni a saját villanyszámjukat.

■ **Nem tart attól, hogy a belső gazdálkodás rendjének ilyenféle „világossá tétele” árt a vezetői népszerűségnek?**

– A jelenlegi, „nem világos” helyzet sem népszerű. Hiába szeretné mindenki, hogy a kecske is jóllakjon, s a káposzta is megmaradjon – ez nyilvánvalóan nem megy. A pénzhiány miatt el kell dönteni: ha nem akarja a kutató, hogy általánosan vonjanak el, meg kell határozni, hogy mire – megfogható, megnevezett, és lehetőleg értelmes dologra – vonjanak el. Hogy a mostanihoz képest valamilyen elmozdulás kívánatos, ebben egyetértünk, persze azt is tudjuk, az ördög a részletekben van.

Megveszek, hogy eladjak

Gyere, te édes, csináljunk pénzt! És fölteszünk egy Mustaki-lemezt, vagy mégse, az régi, dekadens. Keresünk helyette valami győzelmes zenét, orrbaszájba harsogjanak a bajnokok, a kimunkált sikeresztorik, az arany csengésére emlékeztessen a cintányér. A ritmus pedig, az olyan gumirágós legyen... És bebújunk azzal az édessel az ágyba, róla le az üzleties papagájkosztüm, a manager tanga... A takarót is lerúghatjuk, mert a központi hőszabályozót a falon és a szívünkben egyaránt a megfelelő fokra állítottuk – csináljuk a pénzt!

Az Amway, vagyis a kis- és nagyker nélküli, közvetlen termékértékesítő rendezvényein vettem részt mostanában, azóta nem tudok szabadulni az első bekezdésben leírt látomás képsoraitól. Borzalmas!

Tizenötézen is lehetünk a Budapest Sportcsarnokban, ahol a siker szemináriumát celebrálták – többször is – a Network 21 eladói hálózat főpapjai, főpapnői, valamint a mosóport, konyhakést és a százvalahány más terméket értékesítő hierarchiában lentebb álló elhivatottak, és a ministránsok, na meg a hívők tömege, akik rojtosra tapsolták a tenyerüket, amikor sikeresnek kikiáltott társaik végigdzsesszeltek a színpadon.

Lila, zöld, piros zakók a nézőtérén... Mert ha nem tudná, kedves olvasó, a magyar álmánager szerint ez az üzleties öltözék. Összejöveteleiken így jelennek meg, előjáróik ezért megdicsérik őket, hogy azt mondja, jó magukon végignézni, milyen elegánsak!... Nem átlagemberek! Maguk fantasztikusak, elképesztőek, nagyszerűek! Ezek a zöld öltönyös, fantasztikus, nem átlagos magyarok meg ragyognak ott a padosorokban, átszellemülten csodálják a kést, ami vág, a mosóport, ami mos a kefé, amelyik, jó, tényleg kefé!... És megtudjuk, mikor rohamozhatják meg a rakartát, ahol megvehetik, hogy továbbbpasszolhassák.

Az Amerikából importált „megveszek, hogy eladjak”-vallásba az alámerítkezés úgy kezdődik, hogy a megtérített bevásároló a több mint hétezer fronsiba kerülő kezdő-

csomaggal, amiben mosópor van – és oktatóanyag arról, miképp kell futnia a pénze után, vagyis másokkal is megvetetnie a kezdőcsomagot...

És minél több kezdőcsomagot megvásároltat valaki, meg azok, akiket ő rántott bele a kezdőcsomag vásárlásba, annál jobban megy a vonal. És közben persze arra is törekedni kell, hogy száz százalékos felhasználói legyenek a saját árujuknak, minden új termékből vegyenek... És az viheti valamire, aki beviszi ebbe a hálózatba a családját, a rokonait, a barátait, mert ők is futni kezdenek akkor a pénzük után, és ők is beviszik a családjukat, a barátjukat, és így megy ez a végtelenségig. A sor végén, kezében a kezdőcsomaggal hétezerkétszázért mindig döbbsen néz valaki, elől meg lassan csengeni kezd a kassza.

Ezt az üzletmenetet nyomatják az Amway-hálózat főpapjai és főpapnői, egy különös, általuk kreált, tükörfordításos kifejezésekkel teli, amerikai-magyar újnnyelven. Orwell, ha hallaná, térdre állva könyörögné egy-két leleményért.

A vezérlő amwayesek szerint mindazok nem is élnek emberi életet, akik nem az általuk mutatott úton járnak... Azoknak munkahelyük van, ahol kizárólag unatkozni, és alig várják, hogy elteljen a nap, eljőjjön a nyugdíj. Azok, akik nem mosóport adnak el, nem tudják tervezni az életüket, sose érnek rá a rengeteg gyerekük miatt... Alomtalan és nehéz az életük.

És ők? Ezek a főpapok és főpapnők már nagyok. Ahogy azt a rendezvény levegőjéből érezni lehetett, ők már milliommósai a vedd meg a kezdőcsomagodat, akár kölcsönpénzből is – nótájára énekelt vállalkozásnak.

Mire én jutnék el odáig, ahol most ők vannak, biztos, hogy énbőlőlem egész nagy gazember válna.

De itt abbahagyom, mert csörög a telefon. Nyilván jön az üzenet, hogy az édes, akiről hevílttem letéptem a manager tangát, és egészen a kasszáig hatoltam, egy bankház különszobájában életerős folyószámát hozott világra. Oááá!

Zelei Miklós

képzésben való jelenlegi részvételünket szeretnénk szervezettebbé tenni, intézményszerűvé. Mindezek miatt a legelső főigazgatói teendők az lesz, hogy az egyetem vezetőkkel kezdeményezzek tárgyalásokat.

■ **Ön gyakorlott igazgató, hiszen tíz évig vezette a Biokémiai Intézetet; vagy a főigazgatás más?**

– Azt remélem, több időt tudok tölteni a laboratóriumokban főigazgatóként, mint amennyit a biokémia igazgatójaként sikerült. Más jellegű a főigazgatói szerep; legalábbis úgy gondolom, kevesebb úgynevezett személyi ügygel kell majd foglalkoznom – igaz viszont, hogy talán megszapornak a protokolláris jellegű feladatok, többször kell képviselnem az intézetet különféle fórumokon. Nem mondhatnám, hogy ez a kedvenc műfajom, de sajnáltni sem akarom magamat, végtére nem kötelező pályázni egy ilyen posztra.

Sulyok Erzsébet